

WAS DR A. KUYPER INTELLECTUALIST?

Dr H. Colijn begint zijn Levensbericht van Dr A. Kuyper voor de Maatschappij van Letterkunde met deze woorden:

„De naam van Dr A. Kuyper dekt een geheel tijdvak in de geestelijke ontwikkelingsgeschiedenis van ons volk. Geestesgaven zóó buitengemeen; een karakter zóó marquant, een werkkraft zóó fabelachtig; een wil zóó heroïsch, zouden een man, die zóó hooge ambten bekleedde en wiens patriarchale levensduur hem zóó constant invloed verschafte, op zichzelf reeds een ruime plaats in de geschiedenis van zijn volk verzekeren.

Doch dit alles volstaat niet, om den onuitwischbaren indruk te begrijpen, dien hij op zijn tijdgenooten heeft gemaakt, de diepe verbittering, die hij bij zijn tegenstanders, de onwankelbare liefde, die hij bij zijn aanhangers heeft gewekt.”

Ook in deze herdenkingsdagen zal de figuur van Dr A. Kuyper op zeer verschillende wijzen worden belicht. Niet alleen anders door vriend of vijand, maar zeker door elk dezer weer op eigen manier.

Want „weinig in den lande hadden bitterder bestrijders dan hij, weinigen werden met trouwer aanhanke-lijkheid vereerd.”¹⁾ „Dat hij scheiding bracht in de geesten, dat hij voor velen was de van God gegeven leider, evenzeer als voor anderen een steen des aanstoots, het was een gevolg van de groote gaven aan dit geniale menschenkind toebedeeld.”²⁾

En als nu de Redactie van Timotheüs mij vraagt iets te schrijven over mijn vader, Dr A. Kuyper, bij gelegenheid van de herdenking van zijn 100sten geboortedag, heb ik dit verzoek met gemengde gevoelens ingewilligd.

Want het is niet gemakkelijk voor de lezers van Timotheüs iets te geven, wat niet reeds op allerlei manier door anderen is gezegd. Toch wil ik trachten dit te doen door u een blik te gunnen in zijn innerlijk bestaan.

Het leven van mijn vader was een zeer veelzijdig leven, en het had naast gemakkelijk te kennen kanten, ook schier ongekende diepten van gevoel en teederheid.

Voor de meesten is hij de onbevreesde strijder voor de waarheid, die met schier matelooze kracht den vijand te lijf ging en in Gods Naam grootsche overwinningen heeft behaald. Zijn leven naar buiten was zoo beslist, zoo vast op het doel afgaande! Het verliep echter niet zonder innerlijken strijd en vaak bange worsteling.

Dit begon reeds toen God hem als jong predikant in de ziel greep en riep tot bekeering. Op de pastorie te Beesd zijn bange uren doorworsteld en toen het eindelijk kwam tot overgave, was deze overgave een volkomene, een leggen van al zijn gaven en krachten op het altaar. Een zielekreet: Zie, hier ben ik, Heere, spreek, want Uw knecht hoort.

Wie hierover meer weten wil, leze zijn *Confidentie* of zijn brief aan Mr Groen van Prinsterer, aan wien hij in 1867 in zoo teedere woorden vertelt van wat God aan zijn ziel had gedaan.

En telkens bij groote beslissingen, op keerpunten in zijn leven, is er die zelfde zieleworsteling om tot klaarheid te komen wat God van hem wilde.

Een man met zulk een rijk gemoedsleven was van zelf een vijand van alle dor intellectualisme, al stelde hij zijn

¹⁾ Dr Ritter.

²⁾ Dr Koolen, voorzitter van de Tweede Kamer, bij het bericht van Dr Kuypers overlijden.

Het geboortehuis van Dr Kuyper te Maassluis. — In de deuropening de groote staatsman zelf, links de beide dochters de dames H. S. S. en J. H. Kuyper.

rijk begaafd intellect onder de tucht van Gods Woord. Als Professor in de godgeleerdheid gaf hij onderricht in de dogmatiek. Maar voor hem was het dogma geen dorre abstractie, geen koel verstandelijke bespiegeling of scholastiek intellectualistische haarkloverij, maar het greep zijn ziel aan als de macht der waarheid Gods. En niets was hem zoo pijnlijk als wanneer van zijn leerlingen als ze in de kerk optraden, het gerucht liep, dat hun preeken intellectualistisch waren.

De oudere predikanten, die als student de colleges van mijn vader gevolgd hebben, weten te verhalen van die heerlijke, bezielende uren, van het teedere gebed, dat het college besloot.

In zijn bekende boekje *Drie kleine Vossen*, heeft hij naast het Mysticisme en het Practicisme ook het Intellectualisme gehemeld en uitgebeeld als een van die drie kleine vossen, die den Wijngaard des Heeren bederven. De dienst van God is hem een diepe realiteit, het is de ééne lijn, die door heel zijn leven loopt. Die dienst was hem een blijde vreugde en een groot voorrecht, maar tevens een klemmende verantwoordelijkheid.

In 1903, wellicht een der drukste en moeilijkste jaren van zijn leven, schreef hij mij naar Djokjakarta: ¹⁾ „Mijn roeping is hoog, mijn taak heerlijk, en boven mijn

¹⁾ Waar ik destijds werkzaam was in het Zendingshospitaal.

bed hangt de kruisiging, en als ik daarop zie, is het of de Heere mij elken avond vraagt: „Wat is uw worsteling bij Mijn drinkbeker?” Zijn dienst is zoo verheffend en heerlijk.”

Van al zijn arbeid op zoo veelvuldig levensterrein, was hem toch het schrijven zijner meditaties in „De Heraut” de liefste bezigheid. Bij het persoonlijk lezen van den Bijbel streepte hij telkens een tekst of tekstgedeelte aan, dat hem trof, zoodat hij altijd een onderwerp gereed had liggen. Zelfs op zijn reizen in de zomervacantie, een vacantie, die voor hem absolute rust en ontspanning betekende, bleef hij elken Zondag een meditatie schrijven. Zij zijn dan ook geschreven in alle oorden der wereld, zelfs eens in quarantaine-opsluiting op de Italiaansch-Zwitserse grens. En in vele brieven van zijn reizen vertelt mijn vader, dat hij een meditatie geschreven heeft, met vermelding van den tekst en veelal een opmerking er over en de bede, dat God het zegenen wilde.

Hoe heeft hij in een tijd van geestelijke verslapping weer opgericht de trage knieën, en gesterkt de slappe handen! Maar altijd van binnen uit, door den band tuschen God en de ziel, door Gods Woord in al zijn rijkdom weer uit te stallen voor het zielsoog.

Zijn intieme brieven getuigen van een teer gemeenschapsleven met zijn Heer en Heiland.

Het is niet toevallig, dat zijn eerste uitgegeven preek, en zijn laatste bundel meditatiën, beide tot titel droegen: *Nabij God te zijn*.

Over dat verborgen gemeenschapsleven schrijft hij zelf: „Alleen wie voelt, speurt, weet met den levenden God in persoonlijken omgang te staan, en daarbij steeds de

geestelijke bevinding toetst aan het Woord, gaat veilig, toont kracht, en handhaaft voor zijn deel de kracht der religie in zijn huis, in zijn kring, onder ons volk, en boezemt eerbied in tot zelfs aan den verachter van God en Zijn Woord.”

In 1905 maakte mijn vader zijn bekende reis om de oude Wereldzee, een reis, waaruit later zijn tweedeelig werk van dien naam geboren werd. Op die reis deed hij ook het Heilige Land aan. Zijn brieven van die reis bevatten, behalve reisbeschrijvingen, ook enkele meer intieme uitingen over zijn indrukken, waaruit ik een en ander wil overnemen.

Uit Tiberias:

„Van geloof in onzen zin merkt men hier niets. Hoogstens bij een enkelen monnik.

Onderweg hield de trein gedurig stil en gingen we het land in om ruïnes van oude steden te zien. Te 5 uur kwamen we te ..... aan het meer van Galilea ..... en na twee uur roeiens en zeilens naar Tiberias. Het was donker, maar daar opeens kwam de maan met een pracht, zooals wij dat nooit zien, en zoo voer ik over dat heerlijke meer. Een ideaal. Alles leefde in mij op, mijn zaligste herinneringen aan mijn Heiland, en overrijk en gelukkig kwam ik te Tiberias aan. Vandaar ging ik ..... in dezelfde sloep het meer noordwaarts op naar Kapernaum, Bethsaida en Magdala, en zoo op Tiberias terug. O, je weet niet wat er door mijn ziel ging bij dien tocht. Vooral te Kapernaum, waar mijn Heiland die drie jaar woonde en werkte. Voor me die bergen, waar Hij predikte, die zee waarop Hij overvoer, die hoogte waar

BIJ TIBERIAS

BIJ NAZARETH

Hij de bergrede hield. Het was overstelpend veel voor mijn hart. Het kwam me alles zoo nabij. Het was me of ik mijn Heiland met Zijn apostelen voor me zag. En dan Chorasin is geheel weg. Kapernaum is geheel verwoest, te Bethsaida staat niets dan een klooster. De drie vervloekte steden ze zijn geheel verstorven.”...

„Nazareth ligt zoo heerlijk, hoog in de bergen. Ik zag de eenige bron van het stadje waaruit mijn Heiland 24 jaar lang dronk: de grot van de annuntiatie, de werkplaats van Jozef... o, het was zoo heerlijk.”

25-XII-'05.

„Een Kerstfeest in Bethlehem gevierd. Je begrijpt hoe overheerlijk. Ik reed er heen... we gingen voorbij Rachels graf, en al de herinneringen aan Ruth en David, en kwamen Bethlehem binnen, dat hooger dan Jeruzalem ligt, 8 Kilom. er vanaf. Het ligt prachtig tegen den berg-rug aan. Er wonen bijna enkel Arabieren, een mooi Arabisch ras. Proper en net. Alles maakt een vriendelijken indruk. En toen naar den stal waar onze Heiland geboren is, en waar de kribbe gestaan heeft. Aangrijpend heerlijk. Ik doorleefde 't alles. Het was of ik de Engelen in Efrata hoorde zingen. Ik dronk met volle teugen de heerlijke Goddelijke realiteit in. Ellendig alleen die secte-indeeling van de Christenen. In de groote Basiliek, die over de grot staat, hier een deel voor de Grieken, daar voor de Roomschen en daar weer voor de Kopten, daar voor de Armeniërs, voor de Jacobieten, en bij elk altaar een andere dienst, ... en voorts 400 Turksche soldaten om orde onder al deze op elkaar naijverige Christenen te bewaren. En tóch is deze jalouzie begrijpelijk. Het spruit alles voort uit verslindende vereering voor den

Heiland. Het is pijnlijk te zien, hoe zelfs deze diepe liefde door ónze zonde tot zulke misstanden leidt.

Dat over mijn Kerstfeest, zooals ik het nooit meer hebben zal, en toch dank ik, dat ik het genoot. God zij dank, mijn geloof is krachtig, mijn verbeelding sterk genoeg om al dien omhaal weg te denken, en de nuchtere heerlijke feiten als voor oogen te zien.”

„Sion was in machtige aangrijping nog niets bij Gethsemané, Golgotha, het graf en de Olijfbberg. Ik heb een sterke verbeelding en kan me isoleeren. Ik schoof aldus in gedachten al wat over deze plaatsen gebouwd is, weg, weg al het sieraad, al de weelde, die is aangebracht, en zoo rees tenslotte de historische realiteit klaar voor me. Maar, o, mijn lieve kind, dan is het zoo verpletterend aangrijpend. Bij Golgotha schoot mijn gemoed vol, en bij het graf voelde ik de opstanding van onzen Heiland in heilige aandoening door mijn ziel trillen. Mijn vrees, dat ik het ideaal verliezen zou, is geheel beschaamd. Wel stond veel me in den weg, maar de feiten zijn, als men hier staat, zóó overweldigend in hun historische intensiteit, dat ik genoot met al de diepte mijner ziel. En ook, het moet gezegd, alles is hier onder een heiligen indruk. Er is rust. Er is teedere aandoening. Er is niets van wereldsche drukte. Men is hier om Jezus. Om Hem eer te geven. Dat en dat alleen is aller doel.”

Dat teedere en toch zoo rotsvaste geloof, dat van geen twifelen en wankelen wist, is mij tot een lichtend licht geweest op mijn levensweg.

Moge het dit zijn voor allen, die dit lezen.

J. H. KUYPER